

LITERATUUR

COLUMN

Vrouwen kunnen niet schrijven

'Vrouwen kunnen niet schrijven', zei een nieuwe collega die me eigenlijk best aardig leek. 'Kijk maar eens naar de grootste schrijvers. Dat zijn alle-

maal mannen'. Hij noemde een paar namen van mannelijke schrijvers die het inderdaad redelijk doen in de boekenwereld.

Ik besloot even niet op deze klets-koek in te gaan en het gezellig te houden aan de lunchtafel. Maar als schrijfster, die overigens bij een vrouwenuitgeverij publiceert, vind ik dat ik het moet opnemen voor alle geweldige vrouwelijke schrijvers die de wereld kent.

Als ik met namen moet komen noem ik eerst Anna Bijns, de 16e-eeuwse dichteres die ver boven haar mannelijke collegae uitsteeg. Jane Austen, met de meest invloedrijke en populaire klassiekers op haar naam. Hella Haasse. *Do I need to say more?* Ik heb in mijn puberteit *Oeroeg* van voor naar achter gelezen. Patricia de Martelaere. *Het onverwachte antwoord* is een van mijn favorieten. Aan de verkoopcijfers te zien staat dit boek niet alleen in mijn boekenkast.

Het is al behoorlijk wat jaren terug dat Connie Palmen de AKO Literatuurprijs veroverde met *De Vriendschap*. Maar het mag duidelijk zijn dat deze schrijfster haar literaire aanzien zeker verdiend heeft en dat lezend Nederland haar al dan niet bekroonde romans met liefde blijft lezen. Verder hebben we natuurlijk Annejet van der Zijl, Anna Enquist en Annie M.G. Schmidt. En verder is Paulien Cornelisse niet alleen erg grappig als schrijfster, maar ook heel succesvol.

De literaire wereld is een hele tijd een echt mannenbolwerk geweest. Bij grote, prestigieuze uitgeverijen was, tot 2008, maar 12 procent van de schrijvers van het vrouwelijk geslacht. Bij de meest gezaghebbende literaire tijdschriften ligt het percentage vrouwen een stuk lager dan bij de overige bladen. Hoe meer prestige, hoe minder vrouwen. Dames krijgen bovendien aanzienlijk minder literaire prijzen dan mannen.

Ik zag Charlotte Mutsaers bij DWDD. Ze heeft prachtige boeken geschreven en schitterende, betekenisvolle prijzen in de wacht gesleept. In de bekende talkshow vertelde ze gepassioneerd waarom ze het boek *Autonauten van de kosmosnelweg* opnieuw als must-read aanpreept op het Literaturfest. Dat vind ik mooi. Een schrijver die het boek van een collega hartstochtelijk toejuicht. Of het nou een man is, een vrouw of een anonieme schrijver. Dat je iemand simpelweg zijn succes gunt en daar zelf blij van wordt. Ik zou er een boek over willen schrijven. Een goed boek.

Aefke ten Hagen

ESSAY

Celebrity

Na de gloriejaren van Rudy Kousbroek en Karel van het Reve lijkt een renaissance voor het essay aangebroken. Nu is het essay nooit helemaal weggeweest, maar uitgeverij Durven het vaker aan onbekende buitenlandse essayisten te publiceren.

Door Merijn Schipper

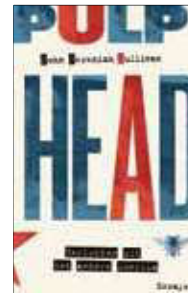
In de sliptstream van Katie Roiphe's *Lof van het rommelige leven* en Joost Zwagermans *Americana* verscheen onlangs John Jeremiah Sullivans *Pulphead*.

De geprezen Noord-Amerikaanse essayist schrijft veelal over de ongezene kant van de samenleving in de Verenigde Staten. Hij doet dat vrijwel zonder hard te oordelen. In zijn essay over zijn deelname aan de optocht van de Tea Party bijvoorbeeld, toont hij de discutabele kanten van die beweging vooral door

tableaus van de gebeurtenissen van die dag te maken. Voor de geëngageerde lezer kan dat ongemakkelijk voelen, maar waar anders kom je zo dicht op de huid van de rechterflank?

Overeenkomstig met de hierboven genoemde essayisten benadert Sullivan zijn onderwerpen met de pen van de romancier. Als zijn personages aan het woord komen, lijkt het alsof je erbij bent. James Wood, in Nederland vooral bekend van het schrijversboek *Hoe fictie werkt*, prijst in *The New Yorker* de manier aan waarop Sullivan de personen die hij beschrijft tot leven brengt. Wood plaatst Sullivans stijl tussen die van Tom Wolfe en David Foster Wallace – niet de minsten.

Deze combinatie van de essayist en de literair auteur is paradoxaal,

John Jeremiah Sullivan, *Pulphead*, vertaling: Joris Vermeulen, Uitgeverij De Bezige Bij, ISBN 978 90 234 7790 7 (€ 29,90)

maar ook gevaarlijk. Paradoxaal omdat je nu eenmaal literaire middelen nodig hebt om een verhaal goed te vertellen, en gevaarlijk omdat de fictie de weergave van de werkelijkheid kan overnemen. Bij het essay heb je vaak het idee dat wat wordt beschreven echt gebeurd is, maar bij Sullivan verschijnt de prozaïst soms ten tonele wanneer hij dialogen of zelfs personages verzint. Wat is dan echt, kun je je afvragen – maar mis-

schien is Sullivan niet op zoek naar authenticiteit, maar naar visies op de waarheid. Neemt het essay waarin hij 'de werkelijkheid' aan de hand van het fenomeen van de *TV reality show celebrity* onderzoekt. Sullivan gaat een avond 'clubben' met The Miz, een *celeb* uit de door hem trouw gevolgd *The Real World* (MTV), die leeft van zijn betaalde aanwezigheid op publieke plekken. Na een poosje met hem en zijn fans te hebben gehangen, vraagt hij aan The Miz of hij niet bekaf wordt van dat jachtige leven. Mike (The Miz) antwoordt dat als je het bij nuchtere drank houdt en niet mixt, het wel goed komt.

"En je ziel dan?" vroeg ik, "Trek het geen zware wissel op je ziel?" Hij tuurde naar zijn glas. Lachen! Dat vroeg ik hem niet."

Het is een vraag die de schijnwereld van deze betrekkelijke vorm van roem op prangende wijze van een scherpe kanttekening voorziet. Is *Pulphead* een van het begin tot het einde spannende essaybundel? Ondanks zijn vaak scherpe observaties is Sullivan uiteindelijk toch eerder een verteller dan een waarnemer. Voor de deur van de nachtclub staat een afvalcontainer waar 'een inwoner' met witte spuitverf iets op gekalkt heeft. Dat het een inwoner zou zijn geweest, is een interpretatiekwestie. Dergelijke dingen maken Sullivan enigszins onbetrouwbaar, omdat het soms onduidelijk is wat de schrijver weet en wat hij verzint. Bovendien is de schrijfstijl soms wat ongepolijst. In een essay over Axl Rose komen we een driedubbele beschrijving tegen: Axl en de jongens waren nog niet geland. Ze vlogen nog door de lucht."

En toch en toch, je blijft lezen. Ik vergat bijna een koffeafspraak, mijn woonkamer had een zoom van boeken waarin ik even een bergleeuw leek te horen, zoals in dat essay over de christelijke jeugd-scene bij Creation in de heuvels van Pennsylvania, het grootste christelijke muziekfestival van de Verenigde Staten. Of zie ik er de blokhut in van zijn stokoude mentor, de schrijver Lyte waar Sullivan een poos bij in woonde. Kortom, de essays zijn niet allemaal puntgaaf, maar het lezen meer dan waard.

ADVERTENTIE

Het jaar dat ik op hen allemaal verliefd werd is een ode aan het leven, de liefde en vriendschap.

ISBN 978 90 452 0494 9 – prijs: € 19,95 – ook verkrijgbaar als e-book.
www.karakteruitgevers.nl